

HOZZÁSZÓLÁSOK TOMBOR TIBOR CIKKÉHEZ.

Amikor olvastam, hogy az OMK küzd a küldöncök útján való kölcsönzés ellen - bevallom, ezt nem a legnagyobb örömmel fogadtam. Ösztönszerűleg első gondolatom az volt, hogyha még a kölcsönzéshez sem vehetünk segítséget igénybe, akkor még nehezebben tudjuk majd ellátni a már amúgy is igen sokrétű feladatainkat. Ugy vélem nem vagyok egyedül a kutatóintézeti könyvtárosok közül, akinek a szorosan vett könyvtári munkáján kívül /ami beszerzés, feldolgozás, raktározás és kölcsönzés/ - még számos egyéb adminisztrációs, gép-gyorsírási, magyar- és idegennyelvű levelezési és fordítói munkája is van. Ha a könyvtáros nem akarja szétforgácsolni erejét, céltudatosan, tervszerűen akar dolgozni akkor ott próbál egyszerűsíteni, ahol tud. Ez az egyszerűsítés a kézbesítések és kölcsönzések mással való lebonyolításával kezdődött, különösen azért, mert többek részéről hangzott el olyan megjegyzés a könyvtárosra, hogy "igen sokat van házon kívül." A Bányászati Kutató Intézetnél az utóbbi időben megélénkült az érdeklődés és ennek következtében nagyon gyakran fordulunk kölcsön-anyagért az OMK-hoz. Amíg a két intézet /a volt BKKI és a BKI/ könyvtárának egyesítése nem történt meg és az új helyiségbe való költözködés után még nem alakítottuk ki az új könyvtári rendet /ez egy - két hónapot vett igénybe/ - addig bizony nehezen tudtam volna a sokféle igényt saját utánjárással kielégíteni; ezért voltam kénytelen az utóbbi időben "küldönc" segítségére támaszkodni.

Tombor elvtárs cikkének alapos átolvasása után belátom, hogy az OMK teljes mértékben helyes álláspontot foglal el, és érthető a probléma felvetése, illetve felhívás e hibák kiküszöbölésére. Ez a példa is mutatja, hogy feltétlenül hasznos és szükséges a problémák megvitatása, mert az éremnek mindig két oldala van. Sokszor annyira telve vagyunk saját problémáinkkal, hogy nem is gondolunk a másik fél nehézségeire - jelen esetben pl. arra, hogy a küldöncnek a folyóirat vagy könyv elhozása előtt annak raktári számát ki kell keresnie a katalógusból, kártyacédulát ki kell töltenie és főleg arra, hogy irattáskájának a ruhatárba való elhelyezése is zavart okozhat. A küldöncök kézbesítéssel általában amúgy is túl vannak terhelve és érthető, ha nem akarnak várni. Természetes tény az is, hogy a references - különösen nagy forgalom idején - szintén nem tud, vagy csak más olvasó rovására, - mindenkit kielégíteni, ha az egyszer-

rü, katalógusban való kereséssel és cédula-kitöltéssel is őt terhelik. Arra valóban sulyt kell fektetni, hogy pontos adatokat adjunk.

Az olvasók érdeke, hogy az OMK minél jobban működjön és ha a küldöncökkel való kölcsönzés beszüntetése egy láncszem a további jó és mégjobb együttműködés érdekében, akkor ennek a kívánságnak - nekünk vállalati és intézeti könyvtárosoknak - teljes mértékben eleget kell tennünk.

Farkas Tamásné

- x -

A vállalati könyvtárak valutáris és egyéb korlátozások miatt beszerzési nehézségekkel küzdenek, ezért maguk erejéből nem képesek az olvasók növekvő igényeit kielégíteni.

Ez a körülmény készítette az üzemi könyvtárost a könyvtárközi kapcsolatok kiszélesítésére, más műszaki könyvtárak szolgáltatásainak igénybevételére. A könyvtárközi kölcsönzés ilyen fejlődését a vállalati dolgozók örömmel fogadják egyre nagyobb mértékben veszik igénybe, mert az részükre nemcsak időmegtakarítást jelent, hanem a legkülönbözőbb érdeklődési területekre is kiterjeszthető.

A kezdet kezdetén, mikor vállalatunk még kis létszámu volt, magam jártam el a különböző könyvtárakba, és magam hoztam el az igényelt, illetve a kiválasztott anyagot. Azonban az évek folyamán vállalatunk nagy vállalattá fejlődött, az igények állandóan fokozódnak; ugyszólván naponta kell igénybe vennünk az OMK-t és a Műszaki Egyetem Könyvtárát.

Ilyen körülmények között kénytelen voltam olyan megoldást keresni, hogy a növekvő igényeket egy közbeeső személy /küldönc/ közbeiktatásával elégítem ki. Itt szükség és nem kényelmi szempontok játszanak szerepet, annál is inkább, mert a legtöbb könyvtárban csak egy könyvtáros /esetleg szervezésileg egy sem/ látja el a munkát. Nagyobb könyvtári személyi állomány esetén dokumentációs tevékenységet végeznek, fordításokat készítenek stb.- tehát a szoros értelemben vett kölcsönzési munka itt is egy személyre hárul. Nehezen képzelhető el ilyen lekötöttség mellett, hogy a könyvtáros naponta személyesen keresse fel az OMK-t, a Műszaki Egyetem, a NEVIKI, a Szerves Vegyipari Kutató stb. könyvtárait, /Nálunk t.i. naponta átlagban 2-3 külső könyvtárba kell küldeni/

Igy érthető, hogy milyen kellemetlenül érint bennünket, de azt hiszem a többi érdekelteket is, az OMK-nak az az elhatározása, hogy a jövőben "el fogja háritani az eddigi gyakorlatot."

Vizsgáljuk talán meg ezen elhatározás kihatásait az OMK szempontjából:

a/ Miután az ismert egyéb elfoglaltságai miatt a vállalati könyvtáros a Tombor kartárs által javasolt személyes kölcsönzési utat nem járhatja, ezért az igénylők személyesen fogják felkérni az OMK-t, tehát az OMK olvasó forgalma nagy mértékben megnövekszik. /Eddig csak egy személy, - a könyvtáros - ha küldönc útján is - "zavarta" az OMK-t, a jövőben a nagylétszámú vállalatok számos dolgozója veszi igénybe közvetlenül az OMK szolgáltatásait./

b/ Itt felvetődik még az egyes munkavállalók részére kiadott vállalati jótállás kérdése is. Eddig egy kézben összpontosult a kölcsönzés, a jövőben számtalan nehézséggel fogunk ezen a területen találkozni./Könyvelvesztés, kölcsönzési határidők betartása, stb./

c/ Az egyéni kölcsönzés megnövekedésével az OMK kénytelen lesz minden kölcsönzővel kapcsolatban a felvilágosítás, tájékoztatás, katalógus kezelés stb. stb. nagyon sok időt rabló munkáját elvégezni, amíg az olvasó a cikkben említett "önkiszolgálóvá" válik.

d/ Az egy küldönc helyett nagyszámú olvasót kell kioktatni, illetve meggyőzni az aktatáska ruhatárban való elhelyezésének szükségességére. Tombor kartárs véleménye szerint ez a küldönc esetében sok időt von el a könyvtári személynél, - képzeljük el hogyan hatványozódik ezen idő ha nem egy küldönc, hanem a vállalatok dolgozói keresik fel a jövőben az OMK-t.

A "rossz gyakorlat" megváltoztatásának az OMK-ra gyakorolt kihatásait még hosszasán sorolhatnám, erre azonban sem hely, sem szükség nincs. Már a fentiekből is láthatjuk, hogy a "távírányításos" kölcsönzés sok előnyt biztosít - még az OMK részére is.

Talán befejezésül röviden nézzük meg Tombor kartárs által felsorolt indokokat, amelyek a jelenlegi gyakorlat elhárítását indokolják:

1./ A küldönc nem tud felvilágosítást adni: Ha a kölcsönzést végző személyzet pontosan és hozzáértéssel végzi a munkáját, akkor jól kitöltött kérőlap esetén erre nincs is szükség.

2./ Irattáska sok bajt okoz: Ez kizárólag szervezési kérdés, ha a vállalati könyvtárosok az OMK-ba küldi a kézbesítőt, - akkor az ne végezzen más kézbesítést s így nincs akadálya az aktatáska leadásának.

Tombor kartás megállapítása szerint az irattáska viták sok időt vonnak el a könyvtár dolgozóitól; ez ellen könnyű védekezni, a ruhatáros ne engedjen irattáskával senkit belépni a könyvtárba /a múzeumokhoz hasonlóan/ így mentesíthetnénk a könyvtári dolgozókat a vitákhoz szükséges időpazarlástól.

3./ A küldönc nem tudja, vagy nem akarja kitölteni a folyóirat- kérelmlapot: Ha a vállalati könyvtáros a kérelmlapot, könyvek, folyóiratok, BIOS-ok, stb. csoportosításában külön-külön állítja ki, akkor nincs szükség folyóirat-kérelmlap kitöltésére sem. Rosszul, hibásan kiállított kérelmlapokkal az OMK ne foglalkozzék!

Tombor kartás cikkéből még egy mondat nem világos: "Ez a törekvésünk természetesen redményesebb lesz, ha saját munkánkkal fokozottan foglalkozhatunk."

Az OMK kiváló anyaggal, jól megszervezett és valljuk be - jól működő apparátussal rendelkező tudományos műszaki irodalmi elsődleges "lelőhely". Ezt a kincset közkézre kell adni. Tehát nem lehet idegen az OMK munkájától a vállalati dolgozók növekvő tudásszomjának kielégítése - még abban az esetben sem ha az "rossz gyakorlat" szerint, küldönc útján nyilvánul is meg. Szeretnénk, ha az OMK ezt a feladatát is saját munkájának érezné.

Meisels Teréz

- x -

Érdekes problémát vet fel a szerző a küldönc útján való kölcsönzéssel kapcsolatban. Annak megítélésénél, hogy melyek a kölcsönzés legcélravezetőbb módszerei, kétféle szempontot kell figyelembe venni: az OMK és a kölcsönző könyvtáros érdekeit. Az OMK - amint a cikkből kitűnik - meg kívánja szüntetni a nem közvetlenül a könyvtáros részéről történő, küldönc útján való könyvkölcsönzés jelenlegi gyakorlatát, miután a könyvtárosok nem közölnek pontos bibliográfiai adatokat, s így a references, de sokszor más könyvtári dolgozó munkáját feltartják.

Az OMK-nak valóban több munkát okoz a - küldönc útján való kölcsönzés, ha a könyvtáros hanyag. Vizsgáljuk meg azonban kissé közelebbről vajjon mi az oka annak, ha a könyvtáros maga helyett a vállalati altisztet, vagy más személyt küld a könyvekért. Ennek oka nem csak az, és első sorban nem az, hogy a könyvek "cipelése" súlyuknál, terjedelmükénél fogva kényelmetlen. A fő ok az, hogy a vállalati

könyvtárosnak is kevés az ideje. Van olyan könyvtáros, aki egyedül dolgozik; néha egész nap kölcsönöz, és igyekszik idejét jól kihasználni. Egyszerű számítás meggyőz arról, hogy a könyvtáros személyes jelenlétével az OMK munkatársai részére esetleg megtakarított pár perccel szemben áll a könyvtáros közlekedéssel eltöltött teljes idővesztése, ami az összes könyvtárakban kieső munkaórákat véve nyilvánvalóan gazdaságtalan megoldás.

Mi a megoldás?

1./ Ha a távkölcsönzés elkerülhetetlen, a könyvtáros adjon pontos bibliográfiai adatokat. A jó könyvtáros mielőtt a küldöncöt elküldené előzően telefonon megérdeklődi, hogy a kért mű még van-e, igenlő válasz esetén azonnal megmondják ugyanarról a katalóguskartonról a kért mű leltári számát is. Így tehát teljesen kész kitöltött kölcsönzőlap-pal mehetnek a küldöncök.

2./ Csak pontosan kitöltött kikérőlapot fogadjanak el, a kölcsönzésnél, s ha ennek híján nem szolgálnak ki, akkor a kezdeti nehézségek után hamar rászoktathatják a rendre a kölcsönző könyvtárosokat.

3./ A references és a raktár munkájában a torlódások csökkentésére - a Szovjetunióban megvalósult postai uton való kölcsönzés analógiájára - itt is meg lehet oldani, hogy telefonon vegyék fel az igényt. Az előkészített anyagért egy nap múlva küldhet a vállalat küldöncöt. Ez esetben azonban megkérdezik, hogy ragaszkodnak-e a kért műhöz, vagy esetleges más azonos témájú művet is küldhetnek-e. Az egy napos időköz alatt a references szabad idejében kikeresi a megfelelő művet anélkül, hogy ez torlódást okozna munkájában.

Az elmondottak alapján azt, hogy a küldönc útján való kölcsönzést megszüntessék e l l e n z e m , viszont e g y e t é r t e k azzal, hogy az OMK munkáját a könyvtárosok lelkiismeretesebb előkészítő munkával tegyék könnyebbé, s ehhez az ismertetett javaslatok megvalósítása - úgy vélem - hozzájárul.

Parányi Györgyné

x - x - x